

March 12, 1949

CZETTEL LÁSZLÓ

Czettel Lászlót a múlt hét végén holland találták fürdőkádjában; öngyilkos lett. Reszket a kezünkben a toll, mikor ezt leírjuk és nem könnyű a feladat, megmagyarázni, hogy miért? Nem azért, mert barátunk volt, — és

ami ennél sokkal több: szerettük és tiszteltük; hanem azért, ami ennek a zokogó megemlékezésnek az alapja: hogy csak egyedül a művészetének élt és megvetette és lenézte az embereket. Akik felületesen ismerték, most, tragikus öngyilkosságának a hírére **ő s z e** sugnak: "Biztosan nem ment jól neki," — mások meg így: "Pedig olyan nagy sikerei voltak és olyan sok pénzt keresett." Mintha az életben nem is volna egyéb, mint a pénz.

De Czettel László, a világ egyik legkiválóbb jelmeztervezője és kosztüm-rajzolója, irtózott a nyilvánosságtól és nem élt egyébnek, csak a művészetének. A

CZETTEL LÁSZLÓ

bécsi Operaház, — Hitler előtt a világ legjobb Operaháza — ünnepelt kosztümtervezője volt, imádta Bécsét, Bécs művészeti atmoszféráját, a régi városrészben lakott, egy ódon, görbe utcában, egy Mária Terézia korabeli barokk-házban. De a bécsi Operaháztól elcsábította a párizsi Nagy Opera, ami szintén nem rossz egy művész számára. A háboru elől jött Amerikába, ahol a Metropolitan Operaházban dolgozott és utána New York egyik legnagyobb nőiruha-áruházának lett az első divatrajzolója. Tehát sikere volt, bőven.

De ez a rendkívül izléses eleganciával öltözködő férfi, akinek az izlésénél csak a kultúrája, a műveltsége, a modora, az okossága volt különb, nem érezte jól magát. Ugyanis emberismerő volt, állatott az embereken, úgy ismerte őket és úgy tudta jellemezni is őket, mintha egy kis Röntgen-gép lett volna két okos szeme és azoknak a bársonyos tekintete mögött. És ha az ítélete téves volt, — (mert az is előfordult) — akkor a kiábrándultsága, és a csalódása emberfölötti volt. Ötvenöt éves lévén, mint öregedő férfinak, nem volt más társa, mint a magány. Maradt örök mosolya, kedves, okos és szellemes társasága, melyhez hasonlót a régi-régi Budapesten csak szeretett barátaink, Feiks Jenő, a kitünő festő és Falus Elek, a nagy iparművész és lakás berendező tudtak produkálni.

“Mi nem tudjuk, hogy miért ment el közülünk Czettel László? De hogy ez a mai világ nem neki való és hogy ennek nagy része volt tragikus elhatározásában: azt bizonyosra vesszük. Jelmez-tervező, vagy divat-rajzoló csak foglalkozására nézve volt; a hivatása az volt, hogy művész és, éppen úgy, mint Feiks Jenő, vagy Falus Elek, az életet nézte, bírálta és ítélte meg. Filozófus volt és éppen ezért talán úgy találta, hogy nem is juthat más elhatározásra, mint amire jutott. Az emberek ordinárisága és a halál között inkább az utóbbil választotta és ez jobban is áll az ő törekeny egyéniségéhez és finom lelkiségéhez. Mindenkinél tudta, hogy mi áll neki jól — miért csak ő maga lett volna az egyetlen kivétel?!